

ПРОБЛЕМАТИКА ОБСТАВИН, ЯКІ ПОМ'ЯКШУЮТЬ ПОКАРАННЯ

Батура Д. В.

курсант 2 курсу

Навчально-наукового інституту права

підготовки фахівців для підрозділів національної поліції

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

м. Дніпро, Україна

*Науковий керівник: **Корогод С. В.***

капітан поліції,

викладач кафедри кримінального права та кримінології

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

м. Дніпро, Україна

Згідно чинного Кримінального кодексу України існує перелік обставин, що пом'якшують покарання, які визнаються в ч. 1 ст. 66 КК України і такими обставинами є:

1. З'явлення зі зізнанням, щире каяття або активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення. Явка з зізнанням означає, що особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, добровільно заявляє компетентному органу внутрішніх справ про вчинення кримінального правопорушення до відкриття кримінального провадження або притягнення цієї особи до відповідальності як обвинуваченого [2, с. 84].

2. Добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди. Відшкодування має відбуватися добровільно, за власною ініціативою та за рішенням суду, згідно з якого суб'єкт кримінального правопорушення повинен відшкодувати завдані збитки. Пом'якшувальною обставиною визнається також відшкодування моральної шкоди. [3, с. 33].

2-1. Надання медичної або іншої допомоги потерпілому безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення. Надання медичної чи іншої допомоги має здійснюватися негайно після вчинення злочину, а не через тривалий час. Це може, наприклад, бути виклик швидкої допомоги, надання допомоги самостійно або транспортування до лікарні у разі зіткнення транспортного засобу. Якщо правопорушник, навпаки, залишить місце ДТП, то йому доведеться сплатити витрати на лікування на підставі статей 1195, 1206 ЦК України, і це не буде враховуватися як пом'якшуюча обставина.

3. Вчинення кримінального правопорушення неповнолітнім. Якщо кримінальне правопорушення вчинено неповнолітнім, то це

враховується судом при призначенні йому покарання як обставина, що пом'якшує покарання.

4. Вчинення кримінального правопорушення жінкою в стані вагітності. Згідно з деякими медичними уявленнями, вагітність – це фізіологічний процес, під час якого з яйцеклітини утворюється плід. Цей процес супроводжується негативним впливом на психіку жінки. Тому, якщо жінка вчинила кримінальне правопорушення під час вагітності, це буде зараховано як пом'якшувальна обставина [4, с. 72].

5. Вчинення кримінального правопорушення внаслідок збігу тяжких особистих, сімейних чи інших обставин. Законом не передбачено переліку таких обставин, але виходячи з судової практики, ними визнаються: смерть або хвороба близької людини, тяжка хвороба винного, втрата роботи, сімейний конфлікт, тощо. При цьому суд має чітко перевіряти, чи можна врахувати певну обставину як пом'якшувальну покарання, враховуючи особу винного та зв'язок між подією та скоєним [5, с. 17].

6. Вчинення кримінального правопорушення під впливом погрози, примусу або через матеріальну, службову чи іншу залежність. Це означає, що при вчиненні кримінального правопорушення свобода вольової поведінки винної особи була обмежена зазначеними обставинами. Примус щодо особи виявляється в застосуванні до неї психічного чи фізичного насильства.

7. Вчинення кримінального правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання, вигликаного жорстоким поведінням, або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого. Для зарахування цієї обставини до пом'якшувальної необхідно, щоб цей психічний стан був викликаний саме протиправними або аморальними діями потерпілого, які можуть бути спрямовані не тільки проти винного; також цей стан емоційного збудження має виникати відразу після вчинення жертвою цих дій, а не через тривалий час [6, с. 44].

8. Вчинення кримінального правопорушення з перевищенням меж крайньої необхідності. Перевищення межі крайньої необхідності є умисним заподіянням шкоди охоронюваним законом інтересам, якщо така шкода більш істотна за абстрактну шкоду. При цьому відповідальність за перевищення лімітів виключається, якщо винна особа не змогла оцінити відповідність заподіяної та попередженої шкоди внаслідок сильного емоційного хвилювання, вигликаного небезпекою [7, с. 32].

9. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності, організованої групи чи злочинної організації, поєднане з вчиненням кримінального правопорушення у випадках,

передбачених цим Кодексом. Кримінальна відповідальність за такі дії настає лише у разі вчинення умисного особливо тяжкого кримінального правопорушення, пов'язаного з насильством над потерпілим, або умисним тяжким кримінальним правопорушенням із заподіянням тяжкого тілесного ушкодження чи настанням інших особливо тяжких чи тяжких наслідків [8, с. 27].

Отже, для належного врахування обставин, що пом'якшують покарання, слід виходити з того, що такі обставини є лише одним із елементів системи правових норм, що регулюють призначення покарання. Саме тому вдосконалення цього елемента має здійснюватися не окремо, а з урахуванням інших відповідних складових (обтяжливих покарань, обставин, відомостей, що характеризують особу винного, тяжкості злочину тощо). Я вважаю, що підхід до врахування обставин, що пом'якшують покарання, має включати оцінку наявності обставин стосовно конкретних суспільно небезпечних дій. До того ж, проаналізувавши обставини, що пом'якшують покарання, на мою думку, необхідно доповнити обставинами, що стосуються винної особи, тобто особи, яка до вчинення злочинного діяння веде законослухняний спосіб життя та вчинене діяння «разюче суперечить його звичайним діям».

Література:

1. Кримінальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Кругликов Л. Л. Смягчающие и отягчающие ответственность обстоятельства в уголовном праве (вопросы теории). Воронеж : Изд-во Воронежского унив., 1985. 164 с.
3. Полтавець В. В. Загальні засади призначення покарання за кримінальним законодав-ством України : монографія / наук. ред. Л. М. Кривоченко. Луганськ : РВВ ЛАВС, 2005. 240 с.
4. Музика А. А. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення : монографія. К. : ПАЛИВОДА А. В., 2012. 404 с.
5. Ющик О. І. Індивідуалізація покарання як кримінально-правовий принцип. *Науковий вісник Ужгородського державного університету. Серія : Право*. Вип. 27. Т. 3. Ужгород, 2014. С. 85–89.
6. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. Галина Жаровська, Олена Ющик. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. 304 с.
7. Кримінальне право України. Загальна частина / за ред. П. С. Матишевського, П. П. Андрушка, С. Д. Шапченка. К. : Юрінком Інтер, 2000. 512 с.
8. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / відп. ред. С. С. Яценко. 4-те вид., перероб. та допов. К. : А.С.К., 2005. 848 с.